

Правління Національного банку України

ПОСТАНОВА

31 липня 2020 року

м. Київ

№ 114

Про затвердження Змін до Правил визначення платіжних
ознак та обміну банкнот, розмінних та обігових монет
національної валюти України

Відповідно до статей 7, 15, 33, 56 Закону України “Про Національний банк України”, з метою вдосконалення взаємовідносин між банками в Україні, юридичними особами, фізичними особами під час приймання та видачі банкнот, розмінних і обігових монет національної валюти України за всіма видами платежів, а також для зарахування на рахунки, вклади, акредитиви, для переказів та обміну Правління Національного банку України **постановляє:**

1. Затвердити Зміни до Правил визначення платіжних ознак та обміну банкнот, розмінних та обігових монет національної валюти України, затверджених постановою Правління Національного банку України від 03 грудня 2018 року № 134, що додаються.

2. Департаменту грошового обігу (Віктор Зайвенко) після офіційного опублікування довести до відома банків України інформацію про прийняття цієї постанови.

3. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на заступника Голови Національного банку України Сергія Холода.

4. Постанова набирає чинності з 01 вересня 2020 року.

Голова

Кирило ШЕВЧЕНКО

Інд. 50

ЗАТВЕРДЖЕНО
Постанова Правління
Національного банку України
31 липня 2020 року № 114

Зміни до Правил визначення платіжних
ознак та обміну банкнот, розмінних та обігових монет
національної валюти України

1. У розділі I:

1) пункт 1 після слова “зв’язку” доповнити словами “, юридичними особами, які отримали ліцензію Національного банку України на надання банкам послуг з інкасації та погодження Національного банку України (далі – Національний банк) на здійснення операцій з оброблення та зберігання готівки (далі – інкасаторські компанії)”;

2) у пункті 2:

у підпункті 1 слова “України (далі – Національний банк)” виключити;

у підпункті 2:

абзац перший після слова “виробника –” доповнити словом “платіжні”;

абзац другий після слова “розміщення” доповнити словом “зображень”;

пункт після підпункту 2 доповнити новим підпунктом 2¹ такого змісту:

“2)¹ банкноти, пошкоджені під час надзвичайного режиму, – банкноти, пошкоджені в порядку, установленому нормативно-правовим актом Національного банку з питань організації роботи банківської системи в надзвичайному режимі;”;

у підпункті 6 слова “та на яких повністю відсутні зображення аверсу, реверсу та гурту” замінити словами “та/або на яких повністю відсутні зображення аверсу, реверсу та гурту”;

абзац шостий підпункту 8 після слів “складені з” доповнити словом “неплатіжних”;

підпункт 10 викласти в такій редакції:

“10) спеціальний розчин – розчин із певними фізико-хімічними властивостями (характерний колір, свічення під дією ультрафіолетових променів, поглинаючі властивості під дією інфрачервоних променів, стійкість до розчинників та хімічних реактивів), який використовується в спеціалізованих пристроях для зберігання валютних цінностей (далі – спецпристрій для зберігання цінностей) та зафарбовує банкноти в разі спроби

несанкціонованого втручання у спецпристрій для зберігання цінностей, що унеможлиблює подальше використання таких банкнот;”;

3) абзац перший пункту 3 викласти в такій редакції:

“3. Національний банк оприлюднює на сторінках офіційного Інтернет-представництва Національного банку електронну версію плакатів/буклетів з описом банкнот (монет) під час уведення в обіг банкнот (монет) нового зразка, а також у разі внесення змін до їх дизайну або захисту від підроблення.”;

4) в абзаці першому пункту 4 слова “разом з буклетами з описом банкнот” виключити.

2. У розділі II:

1) у пункті 8:

підпункт 2 викласти в такій редакції:

“2) забруднення, плями, написи, відбитки штампів/печаток, крім штампів та/або написів про погашення (уключаючи видимі під дією ультрафіолетових променів), площа кожного з яких менше або дорівнює 400 мм², колір яких контрастує з кольором навколишнього зображення або навколишньої незадрукованої ділянки банкноти (за винятком банкнот, зафарбованих спеціальним розчином унаслідок несанкціонованого втручання в спецпристрій для зберігання цінностей або тих, що мають характерне контурне забарвлення, яке може свідчити про спрацювання спецпристрою для зберігання цінностей);”;

підпункт 3 виключити;

2) пункт 11 викласти в такій редакції:

“11. До значно зношених банкнот належать банкноти, що мають одну або більше суттєвих ознак зношення або пошкодження (незалежно від наявності ознак зношення, зазначених у пункті 8 розділу II цих Правил).

Ознаками значного зношення або пошкодження є:

1) банкноти, пошкоджені вогнем, водою, різними рідинами або хімікатами, з утраченими частинами та/або з отворами, що зберегли цілу частину, площа якої не менше ніж 55% початкової площі банкноти;

2) банкноти, розірвані (розрізані) на дві частини, на яких збереглись обидва однакові серійні номери, і загальна площа цих частин є не меншою, ніж 55% початкової площі банкноти;

3) банкноти, складені (склеєні) з двох суміжних частин різних банкнот одного номіналу та дизайну, якщо одна з частин має не менше ніж 50% початкової площі, а загальна площа цих частин становить не менше ніж 98% початкової площі банкноти;

4) забруднення, плями, написи, відбитки штампів/печаток, крім штампів та/або написів про погашення (уключаючи видимі під дією ультрафіолетових променів) площею кожні понад 400 мм², колір яких контрастує з кольором навколишнього зображення або навколишньої незадрукованої ділянки банкноти (за винятком банкнот, зафарбованих спеціальним розчином унаслідок несанкціонованого втручання в спецпристрій для зберігання цінностей або тих, що мають характерне контурне забарвлення, яке може свідчити про спрацювання спецпристрою для зберігання цінностей);

5) банкноти, які внаслідок забруднення мають свічення під дією ультрафіолетових променів по всій площині банкноти (за винятком банкнот, зафарбованих спеціальним розчином унаслідок несанкціонованого втручання в спецпристрій для зберігання цінностей або тих, що мають характерне контурне забарвлення, яке може свідчити про спрацювання спецпристрою для зберігання цінностей);

6) банкноти, оброблені спеціальними хімічними реактивами під час проведення оперативних заходів чи слідчих дій;

7) банкноти, склеєні з порушенням вимог, установлених підпунктом 4 пункту 8 розділу II цих Правил, що перешкоджає їх обробленню на автоматизованих системах оброблення банкнот;

8) заламіновані банкноти;

9) банкноти, розірвані (розрізані) на дві частини, на яких немає хоча б одного серійного номера, і загальна площа цих частин є не меншою, ніж 55% початкової площі банкноти;

10) банкноти, розірвані (розрізані) на три або більше частин, включаючи склеєні;

11) банкноти, пошкоджені під час надзвичайного режиму;

12) банкноти, які внаслідок значного пошкодження вогнем, водою, різними рідинами або хімікатами мають свічення під дією ультрафіолетових променів, деструкцію та обвуглення паперу на окремих ділянках або по всій площі банкноти, і площа яких під час приймання та оброблення може стати меншою, ніж 55% початкової площі банкноти, або внаслідок чого створилася цілісна група пошкоджених банкнот, яку неможливо розділити;

13) банкноти, забруднені хімічними та радіоактивними речовинами, будь-якими токсичними органічними субстанціями, що впливають або за певних умов можуть негативно впливати на здоров'я людини;

14) банкноти, зафарбовані спеціальним розчином унаслідок несанкціонованого втручання в спецпристрій для зберігання цінностей або мають характерне контурне забарвлення, що може бути наслідком спрацювання спецпристрою для зберігання цінностей (далі – банкноти, зафарбовані спеціальним розчином унаслідок несанкціонованого втручання в спецпристрій для зберігання цінностей).

Для визначення загальної площі банкноти, що збереглася, застосовується сітка для визначення загальної збереженої площі банкноти (додаток 1).”;

3) у пункті 12 цифри “1–8” замінити цифрами “1–7”;

4) у пункті 13:

абзац перший після слова “Банки” доповнити словами “та інкасаторські компанії”;

в абзаці другому цифри “9–12” замінити цифрами “8–11”;

в абзаці четвертому слова “платіжними з дефектами виробника” замінити словами “з дефектами виробника”;

5) пункти 14, 15 викласти в такій редакції:

“14. Національний банк приймає від фізичних та юридичних осіб за заявою (додаток 2) банкноти, зазначені в підпунктах 12, 13 пункту 11 розділу II цих Правил.

Банкноти, зазначені в підпункті 13 пункту 11 розділу II цих Правил, приймаються тільки в разі наявності документа про проведення дезінфекції та/або дезактивації банкнот, наданого установою (особою), на яку відповідно до законодавства України покладено функції щодо їх проведення.

Пред'явнику банкнот не рекомендується самостійно порушувати цілісності групи склеєних банкнот, якщо пошкодження двох або більшої кількості банкнот призвело до їх склеювання (спікання).

Національний банк у присутності пред'явника банкнот:

1) обстежує зазначені банкноти та складає акт про обстеження значно пошкоджених банкнот (додаток 3) у двох примірниках, до якого обов'язково додається фотографія (ксерокопія) значно пошкодженої банкноти та/або фотографії видів зверху і збоку значно пошкодженої групи банкнот;

2) обмінює справжні банкноти, збережена площа цілої частини кожної з яких дорівнює або більше 55% початкової площі банкноти [фотографія (ксерокопія) таких банкнот не робиться].

Національний банк проводить дослідження банкнот, збережена площа цілої частини кожної з яких менше 55% початкової площі банкноти, на підставі заяви, довідки про вилучення (прийняття) банкнот (монет) для дослідження, форма якої встановлена нормативно-правовим актом Національного банку з питань ведення касових операцій банками в Україні, та акта про обстеження значно пошкоджених банкнот.

15. Банки мають право, а уповноважені банки, щодо яких Правління Національного банку прийняло рішення про надання їм повноважень на зберігання запасів готівки Національного банку (далі – уповноважені банки), зобов'язані приймати від фізичних та юридичних осіб для дослідження банкноти, зазначені в підпунктах 12, 13 пункту 11 розділу II цих Правил, за заявою (додаток 2).

Банкноти, зазначені в підпункті 13 пункту 11 розділу II цих Правил, приймаються тільки в разі наявності документа про проведення дезінфекції та/або дезактивації банкнот, наданого установою (особою), на яку відповідно до законодавства України покладено функції щодо їх проведення.

Банки/уповноважені банки не обстежують такі банкноти, пакують їх з максимальним збереженням цілісності (перерахування та/або пакування таких банкнот доцільно здійснювати в захисних латексних рукавичках або за допомогою пінцета) та передають як сумнівні для проведення досліджень до Національного банку на підставі заяви, довідки про вилучення (прийняття) банкнот (монет) для дослідження та опису банкнот (монет) національної валюти, які надсилаються на дослідження з позабалансового рахунку, форма та порядок складання яких встановлені нормативно-правовим актом Національного банку з питань ведення касових операцій банками в Україні.”;

б) у пункті 16 слова “Національним банком/уповноваженими банками” замінити словами “Національним банком/банками/уповноваженими банками”;

7) у пункті 17:

в абзаці першому слова “Банки зобов'язані вилучати банкноти, забруднені” замінити словами “Банки та інкасаторські компанії зобов'язані вилучати банкноти, зафарбовані”;

в абзаці другому слово “забруднених” замінити словом “зафарбованих”;

8) в абзаці третьому пункту 20 слово “забруднених” замінити словом “зафарбованих”.

3. У розділі III:

1) у пункті 21:

абзаци третій та четвертий викласти в такій редакції:

“1) визначати на банкнотах, які втратили частину та/або розірвані (розрізані) на дві частини, загальну площу банкноти, що залишилася, та перевіряти наявність серійних номерів;

2) з метою запобігання подальшому пошкодженню банкноти значно зношені банкноти наклеювати за потреби на прозорий папір/клейку прозору полімерну стрічку, залишивши місце для відповідних написів/штампів.”;
абзац п’ятий після слова “визнавши” доповнити словом “значно”;

2) розділ доповнити двома новими пунктами такого змісту:

“23. Інкасаторські компанії зобов’язані:

1) приймати від юридичних осіб банкноти (монети) для зарахування на рахунки, якщо немає сумніву щодо їх справжності та платіжності;

2) вилучати з обігу і передавати до Національного банку для дослідження та прийняття висновку банкноти (монети), що викликали сумнів щодо справжності та платіжності.

24. Банки та інкасаторські компанії зобов’язані:

1) самостійно організовувати для працівників, які працюють з готівкою, проведення навчальних заходів з метою вивчення вимог цих Правил;

2) направляти працівників, які працюють з готівкою, для участі в навчальних семінарах з питань визначення справжності/платіжності банкнот (монет) національної валюти, які проводяться Національним банком.

Національний банк видає працівникам, які успішно пройшли навчання, свідоцтво (сертифікат) Національного банку.”.

4. У додатку 2:

1) слова “(назва відділу)”, “уповноваженого банку” замінити відповідно словами “(назва підрозділу)”, “банку/уповноваженого банку”;

2) примітку “**** За бажанням клієнта.” замінити приміткою “**** За погодженням з клієнтом.”.